

SİYASET VE EDEBİYAT-1

İnsanın edebiyatı güce dönüştürmesi, edebiyatın insanda düşünce ve duyguya dönüşmesiyle ve ey insan beni yarat diye ısrar etmesiyle gerçekleşir. Edebiyata 1966'da, zamanın mekandan kurtulmak istediği, çıkış aradığı bir anda başladım. Fakir Baykurt'un romanları, Moskova Radyosu'nun yorumları, Pekin Radyosu'nun Büyük Proleter Kültür Devrimi'ne ilişkin yayınları, TİP'in faaliyetleri ve Yön dergisi, yaratıcı melaikelerimin harekete geçmesinde etken oldu. Siyasetle edebiyatın iç içe geçtiği makaleler yazmaya başladım. O zamanlar Atatürk'ü seven parlamenter bir sosyalist idim. Rize Öğretmen okulunda romanlar okumuş, şiirler yazmışım duvar gazetesine.

İlk ciddi edebi üretimim 1966 ile 1969 arasında, Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'ndayken oldu. Bir roman, yirmiye yakın kısa öykü, bir o kadar da şiir yazdım. Yaşamı ve aşkı ihmal etmiş olmamdan dolayı yüzümde sivilceler çıktı. O zamanlar Mihail Şolohov ile Nazım'ın etkisi altındaydım. Eserlerimi Yaşar Nabi Nayır ile Mehmet Fuat'a götürmüştüm. El yazması olduğu gerekçesiyle kabul etmemişlerdi.

Daktilom da yoktu. Yoklukla yaşıyordum.

1969'da, Değirmenköy toprak işgali sırasında tutuklanıp Silivri Cezaevi'ne konduğumda, edebiyatı terketmemek, edebiyat ile siyaseti birlikte yürütmek düşüncesi berraklaştı. Olaylar ve darbe derken hiçbirini koruyamadım. Her şeyi yutan bir yaşamın ağzına yakın bir yerdeydim. Bir defterimi. -o da roman olmalı -Necmettin Türinay Hoca 50 yıl korudu. Arkadaşlara bildirmiş ama iki yıl sonra haberim oldu. Sorduğumda onun da kaybolduğunu anladım. Yaşamını edebiyat aşkına ram eden Hoca'ya buradan teşekkür ediyorum. 50 yıl korumak kolay değil.

1970'teki ikinci tutuklanmamda, Keşan ve Edirne Cezaevindeki ilginç tipleri tanıma olanağına kavuştum. "Edirne Canavarı" dedikleri Mehmet Yaman ile aynı hücrede kaldım. Bir mahkum bana, o hücre iki kişilik değil, şimdiye kadar da hiç kimseyi onun yanına vermediler, dikkat et seni boğar, diye uyardı. Bir mezarıcı babanın oğlu olan Mehmet Yaman, boğup bahçesine gömdüğü adamların yaşam hikayelerini anlattı bana günlerce.

Edebiyata olan tutkum 12 Mart Darbesi'nden sonra daha bir derinleşti. Viranşehir'in bir köyünde bir ay kaldım. Köy korkunç yoksuldu. Anlatamam. Gerek bu köyde ve gerekse Siverek'te halkla olan ilişkilerim; Dersim dağları, Nazımiye, Mazgirt ve Ovacık köylerindeki gezilerim, mağaralarım, ormanlarım, uçurumlarım ve tüm bunlardan dinlediklerim edebiyat ve sanata olan tutkuma güç kattı. Buralarda roman yazamazdım. Nedendir bilmem, klasik dünya destanlarını okuma arzumu uyandı buralarda. Masal yazmak geldi içimden, yazamadım. Bu arzumu çok sonraları, Mavi Munzur Masalları adlı kitabımla gerçekleştirdim. Dağlarda şiirler yazdım ama koruyamadım. Üç tanesi ezberlenip marş ve türkü şeklinde söylendikleri için kaybolmadı. Parti marşı, Ordu marşı ve Yoldaş Seni Anacağız.

1972'nin sonunda, Filistin Kamplarına gidip bir ay kaldım. Dönerken Halep'te Cigerxwin'i evinde ziyaret ettim. Ben döndükten bir yıl sonra İsrail, kaldığım kampı bastı. Tanıdığım, bir dönem aynı yolda yürüdüğüm Türkiyeli ve Kürdistanlı 9 devrimciyi öldürdü. Ahmet Özdemir ile Bora Gözen'in ölümü beni çok etkiledi. Yazarın yaşamdan özümlediği ölüm duygusu ve kültürü, yarattığı eserin ve özellikle de uçurum kıyısında yürüttüğü kahramanının ruhunu ve davranışlarını şu veya bu tarzda biçimlendiriyor. Vartinik'te ölümünden kıl payı kurtuldum. Kendimi dereye atmasaydım vurulmuştum. 1973'ün 22 nisanı ile 1 temmuzu arasında, 70 gün Kontrgerillanın Harbiye'deki sorgulamasına tabi tutulduğumda defalarca ölüp ölüp dirildim. Hareketin en son yakalanan mensubuydum. Beni, TKP(M-L)'nin ikinci adamı, Dersim'de sekiz, Siverek'te ise iki baskın ve bombalamanın baş sorumlusu olarak sorguluyorlardı. 12 Mart Darbesi şartlarında, Kürdistan'da en geniş ve en etkili askeri hareketi biz gerçekleştirmiştik.

Benden istediklerinin başında şunlar geliyordu:

1-Bu eylemlere katılanlar. 2- Bomba yapım malzemeleri ile iki tüfeğin ve teksir makinası başta olmak üzere basın malzemelerinin bulunduğu yer. 3- faaliyet sürem içinde ilişki kurduğum köylülerin adları, 4- Filistine adam geçiren sınır komitesinin kimlerden oluştuğu. 5-Parti ve Ordunun nerede nasıl kurulduğu. Beni sistemden çok daha derinlikli bir şekilde koparan, devrime ve edebiyata bağlayan uygulamaları başlattı adamlar: 1-falaka ve meydan dayağı, 2-penisten, anüsten, dilden elektrik, 3- çırılçıplak soyarak kollardan ve bacaklardan asma ve aynı anda elektrik verme. 4-Alına sünger bağlayarak kafayı usul usul duvara vurma, 5-“Bok yeme seansı “ dedikleri periyodik bir şekilde anüse sokulan tahta copu ağıza sokma , 6- Biri bayan, dört arkadaşımı farklı zamanlarda odama getirerek gözümün önünde işkence yapma.7- sabahları yüzüme işeyerek veya yumrukla uyandırma, 8- tuvalete giderken sırtıma binme ve benzerleri.

Bu korkunç, akıl almaz uygulamalar yararlı oldu. İnsanın pek bilmediğim kritik ve önemli yanlarını tanıdım. Kafamda sesler, görünüm, envai çeşit tipler oluştu. Yaşamımda hiç görmediğim rüya ve hayallerin istilasına uğradım. Psikolojik ve şiddet olmak üzere iki ekipten oluşan sorgucular, daha önce karşılaştığım ve yazdığım tiplerden oldukça farklıydılar. Bu benim insan bilgimi zenginleştirdi. İnsana dair tabularımı yıktı. İnsanın, organik aleme ait tüm duygu ve bilinç değerlerini, düzeneklerini afallatacak derecede şeyler yapabileceğini öğrendim. Bunlar daha sonra yazacağım romanlara şu veya bu biçimde girdi ve romandaki insan anlayışımı yardı, boyutlandırdı. (devam edecek)

SİYASET VE EDEBİYAT-2

Her insan bir hikaye yaratıcısıdır, özellikle de kritik anlarda. Konuşmalarından niyetlerini ve kişiliklerini anlamaya çalıştığım sorgucular da öyle. Bunlar da sanırım benim gibi birlikte yürütüyorlardı siyasetle edebiyatı. İlk 15 gün içinde, ekip çabasıyla bir hikaye yaratmak istiyorlardı. Tüm halkın okuyacağı bir hikaye. Ekspertiz raporlarından, patlama yerlerinde buldukları patlamamış bir bombanın üzerindeki TİKKO yazısından, teneke ve lehim parçalarından, kesilmiş demir şarapnellerden, yine patlama yerlerinde dağıtılan, üç renkli, resimli ihtar ilanlarından söz ediyorlardı. “Bizi, sekiz yerde patlattığınız o bombaların imal edildiği yere götüreceksin.” “Bizi basım işlerinin yapıldığı yere ve saklanan silahlara götüreceksin,” diyorlardı. Yaratacakları hikaye, askeri rejimin zaman zaman halka gösterip anlattığı bir hikayeydi. Rejimin,kendi kalış süresini uzatmasının gerekçelerinden birisi olacaktı bu aynı zamanda. Hikayenin biçimi belliydi. Baş kahramanı ben olacaktım. Yani masanın kıyısına beni dikeceklerdi. Ele vereceğim malzemeleri önüme dizeceklerdi. Neydi bunlar? Gorcan köyünden sırtlayıp Düzgün Dağın’ına getirdiğimiz teksir makinası, sonradan getirilen daktilo, tokyo lastiklerinden basım için günlerce hazırladığımız yazı ve resim klişeleri, baskı malzemeleri, kırma tüfek ile Pülümür’ün Altınhüseyin’inden getirdiğimiz tek mermili Rus mavzeri ve bomba malzemeleri, yani demir kesme makası, lehim takımı, kırmızı dinamitler, füyeler, fitiller, kitaplar, parti belgeleri vs... Hazırlanan masaya, Hürriyet ve Günaydın başta olmak üzere basın çağrılacak, Dersim dağlarında ele geçirilen malzemeler gösterilecekti. Kontr-gerilla, yarattığı bu hikayeye halka bir mesaj da vermiş olacaktı tabi. Bakın, bizden hiçbir şey kaçıp kurtulamıyor. Köstebekler gibi dağlara da yuvalansalar, onları tüm takım taklavatıyla açığa çıkarıyoruz.

İlk 15 günde bu hikayeyi gerçekleştirmek istemiş ama gerçekleştirememişlerdi. Akıl almaz işkenceler, tuzlu su içirmeler sonucunda dilim, yüzüm şişmiş, burun kemiğim kırılmış, zayıflamıştım. Beynim, kulaklarım uğulduyor, kalbim ağrıyor, konuşmaları tam anlayamıyordum. Her işkence seansından sonra beni sidik ve kanla ıslanan döşeğe yatırıyor, ayak ve kollarımdan zincirliyorlardı. Askı zincirlerinin çakılı olduğu köşenin zemininde kanlı, kokulu bir su göllenmişti. Acılar içinde bazen tavandaki lekeleri, sinek ve örümceği izliyor, bazen diğer odalardan gelen çığlıklar ile dışardan gelen asker marşlarını dinliyor,

hayal kuruyor, düşünüyordum. Sorgucular anormal kötü adamlar mıydı, yoksa kötü işler yapan normal adamlar mıydı? Ben neydim? İyi bir adam mıydım? Yoksa, kötü işler yapıp buraya düşen bir adam mıydım? Düşünüyör, yaptığımız eylemleri gözden geçiriyordum tek tek. Dönem, bize göre imha değil, gerilla savaşına hazırlık ve ihtar dönemi idi. Halkın şikayetlerini dikkate alarak İhtar eylemlerine karar vermiş, bir yıl içinde Dersim, Karakoçan ve Siverek'te toplam on eylem gerçekleştirmiştik. İki sinek, arada bir nöbetleşe yüzüme konarak bana ceset duygusu yaşıyor, örümcek ise köşeden beni efendice izliyordu. Burdan kurtulsam, "Örümceğin Günlüğü" adlı bir roman yazsam diye bir fikir yalayıp geçiyordu aklımı. On eylemin dördüne katılmıştım. Zincirlerim ve acılarım ile birlikte, her eylemin üzerinde düşünüyör, sorular soruyordum kendi kendime. Teğmen Fehmi Altınbilek'in evine neden bomba atılmıştı? Lise öğrencilerini, sizin dedeleriniz 1938'de benim bilmem neyimi öldürdü diye suçlayıp, baskı altına almasa, Kızıldere baskınına katılmış olmanın verdiği moral gücüyle mahallelerde ev basmasa, sivil istihbaratı örgütlemese o bomba atılır mıydı? Teğmen bombadan korkmamış, daha bir bilenmişti. Peki, Muhundu Karakol Başçavuşu'nun evinin boş odasına neden ihtar bombası atılmıştı? Fehmi'nin Mazgirt elemanlarından biri olduğu için mi? Bu Başçavuş, Kovancılar'ın Çiftlik köyünden radyoda sürekli adı anons edilerek aranan Yusuf Aslan'ı (asılan değil) gelen ihbarlar üzerine Mazgirt köylerinde arıyor, köylülere baskı yapıyordu. Bu pek de önemli değildi, askeri rejimin birçok başçavuşuna özgü bir durumdu. Bu Başçavuş, genç bir kadına sarkıntılık yapmasa, bir öğretmeni halkın gözü önünde çevire çevire dövmese o bomba bunun boş adasında patlar mıydı? Zincirlerimi kıpırdatıyor, düşünüyordum. Halk, Başçavuş'tan korkuyor, ısrarla bunun bölgeden gitmesini istiyordu. Halkın şikayet edeceği resmi bir merci de yoktu. Bizi gizli ve güçlü sanıyor, Başçavuş'u bize şikayet ediyordu. Biz ise gücümüz olmadığı halde, "Komünist Partisi bu dağlardadır, halk yalnız değildir," izlenimini yaratmaya çalışıyorduk. Bölgede gezinirken, korkan insanların ruh hallerini ve davranışlarını okuyor, notlar alıyor ama neden bir mağaraya çekilip bunları öykülere dönüştürerek halka okutmuyordum? Başçavuş, bombadan sonra tayinini istemiş ve gitmişti. Düşünüyör, anlıyordum. Çünkü boş odada patlayan bombanın demir parçaları duvarlara saplanmış, bir duvar hafif çatlamış, camlar tuz buz olmuş, adam korkmuştu. Korkunun da kendine özgü bir yolu vardı. Düşünüyordum. Kötü işler yapmamıştım. Askeri rejimin İki zalimi de Karakoçan'da vardı. Hem Karakoçan içinde, hem de köylerinde bunların yaptıkları anlatılıyordu. Dövülen, Kızılbaşlığın dolaylı hakarete uğrayan, fişlenen insanlar... Bunları da ihtar ettik. Kaymakam eylemine ben de katıldım. Jandarma karakolunun yanında, beton bir evdi. Evin önüne, beton üzerine, bir kaç adım uzunlukta ince şerit halinde benzin döktük. Benzini tutuşturup aleve bir bomba bırakarak kaçtık. Bomba patladı. Şehrin ışıkları yandı(O zamanlar kazalar ışıklarını gece 12'den sonra söndürüyorlardı), köpekler havlamaya, bekçi düdükleri ötmeye başladı. Hikayeye konu olacak komik bir durum çıkmıştı ortaya. Kaçarken, sokak köpeklerinden biri Süleyman Yeşil'in paçasını kapmaya çalışıyor, Ali Haydar, "köpekler de bize karşı, işimiz zor," diye gülüyordu.

Peki Dersim Polis Karakolu'nu neden bir bombayla ihtar etmiştik? Bu karakol bizden önce, Pir Sultan Abdal oyununun yasak edilmesini barışçıl bir şekilde protesto eden halka ateş açıp bir kişiyi öldürme, çok sonraları ise Kemal Burkay ve Gavur Ali başta olmak üzere birçok insanı dayaktan geçirip, askeri rejimin korku yayan bir merkezi haline gelme, o ihtar bombası orda patlar mıydı?

Düşünüyordum. Parti, insan öldürmenin çok ciddi bir iş olduğunun bilincindeydi. Suçun ağırlığını ve hazırlık dönemini esas alıyordu. On ihtar eyleminde cana zarar verecek 140 beygir gücünde şarapnel sayısı yüksek bomba kullanmamış, şarapneli düşük, 70 beygir gücündeki ihtar bombalarını tercih ederek kimsenin burnunu kanatmamıştır.

15 güne yaklaşmıştık. Yasal olarak savcılığa çıkarılmam gerekiyordu. Elektirik işkencesinden bir müddet sonra gözlerim bağlandı. Açıldı. Kendimi 1. Ordu Komutanlığı Selimiye Askeri Kışlası'nda,

askeri savcı Gültekin'in karşısında buldum. İyi insan ilk bakışta belli oluyor. Morarmış bir ölüye bakar gibi bakıyordu bana; "ben yapmadım," dercesine... Baş, bel ve kalp ağrılarıyla yarı uyuşuk bir hale gelmiştim. Yürüme ve dik oturma güçlüğü çekiyordum. Konuşamadığım için yazılı soru verdi ve yazılı cevap istedi. Yarım sayfalık cevap yazdım. Onları olduğu gibi geçirmedim. Çünkü işkence altında olduğumu ve mahkemede ifade vereceğimi yazmıştım. Bir sayfalık savcılık ifadesini kendi kafasına göre yazdı. Mecburdu. Ama iyi adamdı.

Gözlerim bağlandı. Askeri arabayla, sorgulandığım aynı odaya getirildim. Karşımda yine aynı sesler, aynı ekipler vardı. (devam edecek)

SİYASET VE EDEBİYAT-3

Savcılıktan sonra aynı yere getirildim. Soluğunu minnacık penceresinden kuş cıvıltılarına doğru yayan kuru bir odaya aldılar beni. Merakın ve cıvıltıların içimde mayaladığı şiire yöneldi dikkatim. Soyutlamanın, hayal kurmanın ve belirsizlik duygularının akla hayale gelmez biçimleri içindeydim. Mahkumluk neye mahsustu, şiire mi romana mı? Nazım'ı anımsadım. Yaşar Kemal ile Fakir Baykurt'un hangi gerekçelerle tutuklandıklarını merak ettim. Az sonra kapı açıldı, gözümü bağladılar. Hikaye, kaldığı yerden başlamıştı. Sunay, Tağmaç ve Faik Türein kliğine bağlı olan Kontrgerilla'nın güçlü adamı Tümgeneral Memduh Ünlütürk'ün karşıındaydım. General'in tehditkar siyasi konuşmalarını dinliyordum. Makatımın, husyelerimin ve kalbimin sancısındaydı aklım. Sesinde mağrur bir hava vardı generalin. Diksiyonu iyiydi. Kendi kudretine ram olmanın yarattığı bir körlükle konuşuyor gibiydi. Duyarsız bir et yığını haline gelmiş olduğumu düşünmüş olmalı ki çok uzatmadı. Vaazdan sonra, başka bir odaya aldılar beni. Şiddet ekibinin başı, bilinç akışına kapılmış ayyaş bir zihin gibi mırıldanıyordu. "Yatırın bu iti!" diye bağırdı birden. Yatırdılar. Falaka, tuzlu su içirme, dil, kulak ve anüsten elektrik... Zorlayıcı, çıplak bir siyasetti bu. Mülk dünyasına ait siyasetin bir parçasıydı. Fasıl bittikten sonra, sidik, kan ve küf kokan asıl odama getirildim. Arkadaşım örümceklerle beraberdim yine. Duygum, kendi dilinin dışında geziniyor, değişime uğruyordu. İşkence anlarında güçlü, işkencesiz anlarda ise zayıf hissediyordum kendimi. Her zaman yaptıkları gibi çırlıçıplak soydular. Köşe duvarlarına karşılıklı olarak çakılmış demir halkalardan sarkan zincirlerin ucundaki tokalı kayışa geçirdiler bileklerimi. Zincirleri çekerek yavaş yavaş germe tarzına başladılar. Ayaklarım göllenmiş betondan kesildi. Bir kova su boşalttılar tepemden ve gövdemden her yerini copla dövmeye giriştiler. Aynı şey. Tekrar. Siyasetin ve edebiyatın baş belası.

Acısı derin, sisli ve şeffaf bir tarz olduğu için sorgucular çok sık uyguluyorlardı asmayı. Çeneleri durmuyor, dil ahlakının ırzına geçiyor, haşin bir propaganda salvosuyla işliyordu. Asma süresi uzayınca eller şişiyordu. O zaman çevirip ayakbileklerinden asıyorlardı. Bu pozisyon, hem apış arasının copla dövülmesine, hem de bir moral yıkma biçimi olarak makata cop sokulmasına yol açıyordu. Husyeleri ezip şişiren, insanı hemeroid eden, kanamalı, ziyankar bir tarzı bu. Bu kanlı ve sidikli melcede kadınlara da uygulanmıştı bu tarz. Bu tarza ilişkin açıklamalar vardı dönemin askeri mahkemeleri önünde.

Şikayetlerden bazılarını 1977'de yazmakta olduğum sorgulama kitabına almıştım. Birini aktarayım:

"Bir sorgucu, 'senden bir iki gün önce Banu Ergüder buradaydı. Onun kışına cop sokuldu. Yerler kan içinde kaldı. Aç bakayım donunu, sana sokmuşlar mı?' dedi." (N. Ülkü)

Bu bir siyasettir. Egemen sınıfların en çok cunta dönemlerinde uyguladıkları bir moral çökertme siyasetidir. Sadece makata değil, vajinaya da yönelen bir siyasettir. Aynı kitapta bir başka kadın:

"Komutan denen kişi beni soymalarını emretti. Yine çırlıçıplak soydular. Gözlerimi açtıklarında, karşımda üzerime doğru eğilen yarı çıplak bir adam gördüm..." (S. Güvenç)

Bu tip tarzlara karşı koyuş en çok iki alanda gerçekleşiyor. Bu alanlardan birisi siyaset, diğeri de edebiyattır. Siyaset alanında en etkin karşı koyuşları İbrahim Kaypakkaya, Gökhan Harmandalıoğlu, Fatih

Mehmet Öktülmüş gibi komünistler gerçekleştirdi. Edebiyat alanında ise en dikkate değer şekliyle Nazım Hikmet gerçekleştirdi. Şeyh Bedrettin Destanı başta olmak üzere, en güzel eserlerinin bir bölümünü cezaevinde yazarak gerçekleştirdi.

Birinci savcılık ifademden sonra kırk gün daha direndim. Toplam 55 gün olmuştu. Burada anlatılacak gibi değil. Ağıza cop sokma, elektiriğin etkili olması için tuzlu su içirme, dil ve dudaktan elektririk verme yüzü yumruklama, sünger takıp kafayı zaman zaman duvara vurmadan dolayı pelteleşmiş, bilincimin kıyısına atılmış gibiydim. Bu sürede odamı bir Amerikalı da ziyaret etmiş, yatağımda zincirliyen çubukla bazı yerlerime dokunularak İngilizce bir sohbet de gerçekleştirilmişti. Sorgucular zaten sorgulama eğitimini Panama'daki Amerikan askeri üssünde almışlardı.

55 günün kısa bir kesitini, ilk baskısı 1980'de ve diğer gözden geçirilmiş baskıları da sonraki yıllarda yayınlanan Mengene adlı kitabımda anlattım.

55 günün sonunda Psikolojik ekip, bana isnat edilen suçlar ile dava sanıklarının beyan ettiklerini kabul edersem sorgulamayı sonlandırıp cezaevine gönderileceğimi söylediler.. Yani benden Parti malzemelerini, iki yıl içinde ilişki kurduğum ve evlerinde kaldığım köylülerin isimlerini, sınır geçiş komitesinin kimlerden oluştuğunu, parti ve ordu kuruluşlarını vb istemeyeceklerdi. 55 gündür durmadan önüme sürdükleri eylemleri ve benzeri bilgileri kabul etmem yetecekti. Düşünme fırsatı verdiler.

Yaşam, biçimini ve boyutlarını yitirmiş, uğuldayan çapraşık bir ses yığını halini almıştı. Adamlar öldürmüyor ama her gün ölümden çok daha acı şeyler yaşıyorlardı. Biri kadın, dört arkadaşına, konuşmam için gözlerimin önünde işkence yapmışlardı. İradem güç yitimine uğramış, takatsiz kalmıştı; çelik bilyeli tazikli su ile demiri paslarından arındıran bir işçi gibi çalışmıyor, arındırmıyordu duygularımı artık. İçimde iki güç çarpışıyordu. Direnmeyi sürdürmek veya onaylanmasını istedikleri şeyleri onaylayıp cezaevine gitmek. İkinciye güçlükle karar verdim. Sevinçlerini anlatamam. Sevinçleri, onlarda benim direnmeyi sürdüreceğim kanısının oluştuğunu gösteriyordu. Yoksa bu kadar sevinmezlerdi.

15 gün, önüme bir yığın ifade ve tek tek olay ya da ilişkilere dair notlar kondu. Benden önce yakalananların bu ifadelerinde, yalanlar gerçeklerle iç içeydi. Onlara baktım, hikaye tarzı içinde el yazması ifademi yazmaya başladım. Gerçek hayatta olmayan komik şeyler vardı. Mesela hayali insanlar vardı. Parti İbo'nun, benim, ve iki sempatizanın(Süleyman Yeşil ve Ziya) bulunduğu bir mağarada kurulmuştu. Gerçekle hiç ilişkisi olmayan bir durum. Dersimde kurulan ordu, Malatya'da kurulmuştu, İbo Dersim'e gelip beni orduya almıştı. Vartinik baskını sırasında da Ali Haydar Yıldız nöbetçiymiş. Mazgirt Köprü karakol baskını gibi gerçek hayatta olmayan bilgiler de vardı. Farklı ifadeler de vardı. Gerçek olmayan bu bilgileri de kabul ettim. Karşılıklı bir komedi oynuyorduk. Örgüte dair birçok şeyi bilmedikleri belli oluyordu. İşkencenin yarattığı yalanlar ve hayali bilgiler sorgucuların da kafasını karıştırmıştı. Buna rağmen örgüte dair geniş bilgi sahibiydiler. Bu durumu Mengene adlı kitabımda genişçe anlattığım için geçiyorum.

Yetmişinci güne yaklaşırken ifadem daktiloya geçirildi. On beş günlük yasal süreyi aşan her hazırlık soruşturması mahkemede geçerliliğini yitirdiği için sorgucular sahtekarlığa baş vurup çok önceki bir tarihi yazdılar. Kontrgerilla çetesinin yapmayacağı hiçbir şey yoktu. Yetmiş gün sonra ikinci kez savcılığa çıkarıldım. Bu sefer karşımda iyi huylu Gültekin değil, İbrahim'i bizzat öldüren, Amed dava sanıklarına yapılan işkencelerin de bizzat başında bulunan Askeri Savcı ve MİT elemanı Yaşar Değerli vardı. Kan, kir ve sidik karışımı bir koku yaydığım için beni uzağa oturttu. İfadenin giriş bölümüne konuşamaz durumda olduğumu belirten bir ibare koydu. Başladı, sekreter kadına yazdırmaya. Zeki bir insan değildi. Tüm sorgulamaları yaptığı için dava dosyasını biliyor ama yazdırırken sık sık unutuyordu. Söylemeyi unuttum diye başlayarak geri dönüşler, ekler yapıyordu. Baş, karın ve mesane ağrılarından dolayı bir şeyi beş dakika dinleyecek gücüm yoktu. Bitirdi, önüme koydu imzaladım. Burada Yaşar Değerli dikkat

etmemiş, daktilocu kadın sekreter doğru tarihi, 1 temmuzu yani yakalandığımdan 70 gün sonraki tarihi yazmıştı.

Yenilmiştim. Bükülen direnme gücümü doğrultmak, yeniden ayağa kaldırmak, bunu siyaset ve edebiyat alanında tüm bir ömre yaymak gibi devasa bir görev bekliyordu beni. (devam edecek)

SİYASET VE EDEBİYAT-4

70 günlük sorgulama sona ermişti. Bayar- Menderes ikilisinin muhaliflerini koymak için yaptıkları ama muhaliflerinin değil, kendilerinin konulduğu Harbiye Hücresi'ndeydim. Yani avcının kendi kapanına kapıldığı yerde. Karyola, "buraya ben sığmıyorum, sen nasıl sığacaksın,"dercesine karşıladı beni. Koca bir binanın içinde, birbirlerine bitişik bir biçimde çile çeken hücrelerdi bunlar. Herbirini tavanında demir bir ızgara vardı. Oradan hücre içini bir asker, kuş bakışı gözetliyordu.

Karyolanın itirazına aldırmadım. Beş yıldızlı bir otele alınmış gibiydim. Zamanı, varlığıma yapışmış bir katran gibi hissetmiyordum artık. Asmalar, elektrikler, falakalar, coplu tecavüzler, tuzlu su içirmeler, yüze işemeler, akla hayale gelmedik onur kırıcı davranışlar ve diğer odalardan gelen çığlıklar geride kalmıştı. Kendi iç çatışmalarım, şişkin dilim, tıkalı burnum, beyin uğultum, baş, kalp ve anüs ağrılarım beraberdim. Kendimi boşlukta, çatlamış bir duyu küpü gibi hissediyordum. Yaprakları ve çiçekleri dibine dökülmüş, gül ağaçları belirliyordu hayalimde. Yarılmış, erozyona uğramış, kalıntılarıma tutunmuş gibiydim. İçine konulduğum zamandan ve mekandan pek emin değildim. Dağlarda çubuğuyla tek başına gezinen şair ruhlu adam gitmiş, onun yerine sürekli kaçan ve yakalanan, ölen ve dirilen, direnen ve yenilen bir adam gelip yerleşmişti içime.

Ne ki, yazma ve yaratma arzum gücünü koruyordu. Konular, metinler, imgeler, metaforlar ve kitaplardan oluşan bir hayal dünyası içinde ancak soluk alabileceğimi düşünüyordum. Koca bir romanın kayışını, tek bir sözcüğüne sınıksız sarılarak durduran bir yazar gelip yerleşmişti içime. Eğer asılmasam, cezaevinde uzun süreli bir direnme kültürü kurmak zorundaydım. Peki bunu nasıl kuracaktım? Siyasetle mi, edebiyatla mı? Hangisiyle? İçimdeki ses her ikisiyle ama edebiyat ağırlıklı diyordu. Şu an bir şey yapamazdım. Hücrem çıplaktı; kitabın, kalem ve kağıdın ne olduğunu bilmiyordum.

Hücremde, karyolayı saymazsak, iki kişiydik. Tepemdeki ızgaradan bakan asker ve ızgaranın altında olan ben. Karyolama sırtüstü uzandığımda hayalim zenginleşiyor ve göz göze geliyordum askerle. Asker, şartlarımı 12 Mart generallerinin belirlediğini düşünüyor, şartlarımı benim de belirleyebileceğimi aklının ucundan dahi geçirmiyordu. Onun gözünde ben, Allahın ihmal ettiği bir kader mahkumuydum.

Askerden ziyade, hücreyi anlamaya, özellikle de onun yaşamı nasıl anlamlandırdığını anlamaya çalışıyordum. Hücre, acıların ve prangalanan iradenin insana derin düşünme ve yaratma gücü verdiğini telkin ediyordu. ızgaradan bakan asker ile dışardan gelen direktiflerin telkini ise farklıydı: hücredekini yaşamın devindirici gücünden koparmak, haklı ve güzel yanına karşı kuşku ve tikslenme duygusuyla yüklemek...

Hücredeki yoldaşlar, mors alfabesiyle, duvarları hafif tıklatarak birbirleriyle haberleşiyorlardı. Duvarımda askerin duyamayacağı sessiz tıklamalar vardı. Tıklamaya tıklamayla cevap veriyordum ama onların mors alfabesiyle iletişim kurduklarını bilmediğim gibi mors alfabesini de bilmiyordum. Benden önce, kullanılan ortak tuvalet aracılığıyla öğrenmiş ve iletişimi geliştirmişlerdi. Bu durumdan Selimiye Cezaevi'ne gittiğimde haberdar olacaktım.

İçimdeki ses, yaşamını planla, zamanın sana karşı işlemesine izin verme, gıvır-zıvır bırak, sıkı çalış, esasa bak diyordu. Kol, kafa, bel, bacak hareketlerini düzenli bir şekilde yapmaya başlamıştım. Verilen karavaneleri son damlasına kadar yiyordum. Hücrem bana güç veriyordu. Hücreme minnettardım. Gün geçtikçe acılarımın anlamı daha bir belirginleşiyor, öğretici ve yönlendirici bir gücün tüm benliğime yavaş yavaş yayıldığını, düşüncemi ve duygularımı gülümsettiğini hissediyordum.

MAHKEMENİN BAŞLAMASI